

УДК [339.54.012.435]

ЕМПІРИЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ПРЯМИХ ЗАКОРДОННИХ ІНВЕСТИЦІЙ З КИТАЮ У КРАЇНИ АФРИКИ У ХХІ СТ.

Лілія Українець

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, 79000, тел. (032) 296-47-81,
e-mail: ukrainets_lilia@mail.ru*

Досліджено чинники, які визначають напрями та обсяги прямого закордонного інвестування Китаю в африканські країни за допомогою *Tobit*-аналізу. Окрім класичних економічних чинників, таких як розмір внутрішнього ринку, у дослідження включено детермінанти, специфічні для китайсько-африканських відносин.

Ключові слова: прямі закордонні інвестиції, країни, що розвиваються, *Tobit*-аналіз.

З огляду на «китайське диво» останніх трьох десятиліть, спостерігається посилення інтересу до економічного розвитку Китаю, особливо до тих сфер економічної політики, які обумовили таке різке економічне зростання. Є надзвичайно багато досліджень китайського економічного зростання, зовнішньої торгівлі, валютних резервів, способів залучення іноземних інвестицій до КНР. Також наукові дискусії точаться щодо процесу інтеграції Китаю в глобалізовану економіку та щодо його намагання стати одним з головних гравців цієї економіки. В межах цих тем розглядають такі питання, як платіжний баланс та коливання китайської валюти – юаня.

Маючи позитивний торговельний баланс та великі золотовалютні резерви, Китай перетворився на глобального експортера капіталу. Китай не лише здійснює *прямі закордонні інвестиції* (ПЗІ) в економіку розвинених країн (наприклад, Китай вклав 900 млрд дол. у векселі казначейства США), але також постачає капітал до країн, що розвиваються, передусім до таких, які традиційно вважають ризикованими (наприклад, країни Африки) і не привертають уваги інвесторів з розвинених країн. Наприклад, згідно з доповіддю ООН, 2007 року [1] Китай визнано одним з основних експортерів капіталу в африканські країни, що розвиваються.

Порівняно з загальним обсягом сукупних прямих іноземних інвестицій у світі, сукупні прямі закордонні інвестиції Китаю не є великими – вони становили лише 1,5% 2010 року. Щороку збільшується частка Китаю у потоках прямих закордонних інвестицій – 2010 року вона сягала 5,1% (рис. 1, 2).

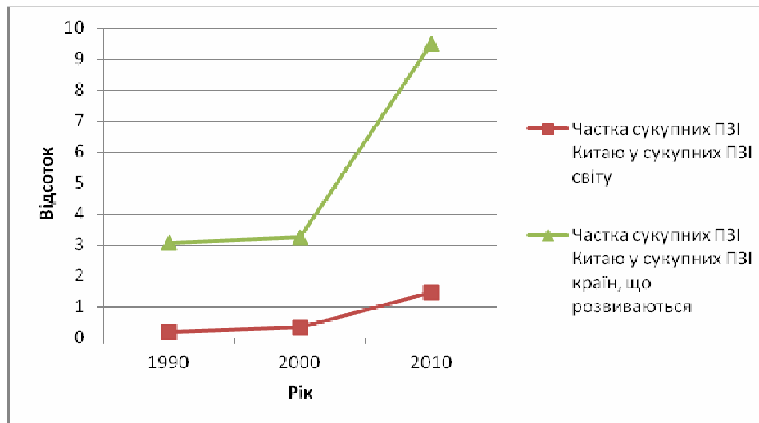

Рис. 1. Частка Китаю у загальному обсязі сукупних ПЗІ світу і країн, що розвиваються, 1990–2010 рр. (Розраховано за [2])

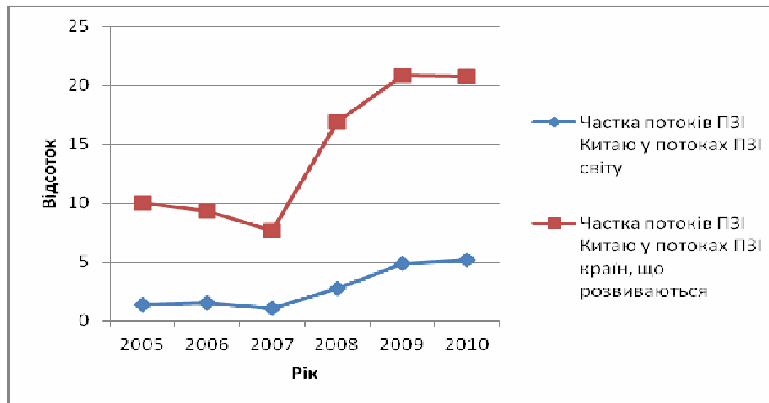

Рис.2. Частка Китаю у загальних потоках ПЗІ світу та країн, що розвиваються, 2005–2010 рр. (Розраховано за [2])

Китай 2002 року розпочав проведення політики, спрямованої на глобалізацію (так звана політика «going global»). Ключовим елементом цієї політики стало підвищення конкурентоспроможності країни на ринках товарів та ресурсів за рахунок вкладання інвестицій за кордоном. В результаті прямі закордонні інвестиції КНР зросли майже у 5 разів – з 33 млрд 2003 року до 298 млрд дол. США 2010 р. За цей період у світі частка з країн, що розвиваються, зросла з 9% до 15% [2].

Аналіз попередніх досліджень. Дослідники погоджуються з думкою, що китайські прямі закордонні інвестиції досягли значного рівня і впливають на міжнародні економічні відносини в світі [3].

Китай проводить стратегічне розміщення своїх прямих закордонних інвестицій. Порівняно з Азією, на країни Африки припадає відносно мала

частина загальних закордонних інвестицій Китаю. Тим не менше, Китай послідовно втілює стратегію збільшення інвестицій в африканські країни, так що останніми роками Африка посіла 3-тє місце серед регіонів-реципієнтів китайських інвестицій. Згідно з Китайським статистичним бюлетенем за 2010 рік, частка потоків ПЗІ Китаю, які припадали на Африку, 2003 року становила 2,6%, а 2010 р. зросла до 9,8% [4]. Таке значне зростання обсягу китайських інвестицій в африканські країни викликало бурхливу реакцію інших країн світу, зокрема США, які є основними конкурентами Китаю в боротьбі за африканські ресурси.

Збільшення закордонних інвестицій Китаю викликало певну протидію з боку інших країн. Наприклад, існує побоювання, що китайські підприємства можуть витіснити африканських виробників, а розвиток африканської промисловості – важлива частина програми індустріалізації Африки, запропонованої розвиненими країнами. Такий вплив може позначитись на середньо- та довгостроковому розвитку Африки і спроможності африканських країн обслуговувати зовнішні борги. Кількість робочих місць в Африці, які створюють завдяки китайським інвестиціям, є незначною, оскільки китайські підприємства прагнуть привозити своїх власних працівників з Китаю. Деякі побоювання також стосуються можливого впливу Китаю на навколишнє середовище та політичні реформи в Африці.

Однак вигоди, які африканські країни можуть отримати від китайських інвестицій, є величезними. Капітал з КНР забезпечує необхідні кошти для розвитку тих африканських країн, якими інші інвестори нехтують з різних міркувань. Також можна стверджувати, що китайські ПЗІ позитивно впливають на розвиток інфраструктури, збільшення продуктивності, зростання обсягів експорту і покращення стандартів життя мільйонів африканців.

Дослідженням китайських інвестицій в Африку займалось чимало вчених [5, 6, 7], однак і досі не виконано економетричного аналізу чинників, які впливають на розміщення ПЗІ в країнах Африки. Ми спробуємо емпірично визначити детермінанти китайських ПЗІ в Африці.

Мета дослідження. У нашому аналізі до таких традиційних економічних чинників, пов'язаних з процесом закордонного інвестування, як пошук нових ринків чи політичні ризики, ми також включаємо характерні для цього випадку фактори: обсяги африкансько-китайської торгівлі, іноземна допомога країнам Африки, китайські інжинірингові проекти в Африці та вплив політики китайського уряду «going global». Оскільки основну увагу у наукових дискусіях присвячено природним ресурсам Африки, ми спеціально дослідили вплив видобутку енергоносіїв (нафта, газ, вугілля) та мінеральних ресурсів (наприклад, бокситів, міді, заліза, золота тощо) на поведінку китайських інвесторів в Африці.

Розвиток китайсько-африканських відносин. Сучасні відносини між КНР та африканськими країнами беруть свій початок від Бандунзької конференції 1955 року, на якій основними питаннями були економічна та культурна кооперація з країнами Півдня, підтримка права на самовизначення та захист прав людини. Курс китайсько-африканських відносин було змінено у 80-х роках

XX ст. З цього часу Китай, замість «експорту революції», зосередився на економічній співпраці, розвитку і підкреслював своє прагнення розвивати дружні стосунки з усіма державами світу незалежно від їхньої соціальної системи чи ідеологічної орієнтації. Однак у 80-х роках китайсько-африканські зв'язки були порівняно слабкими. Торгівля між Китаєм та країнами Африки досягала в середньому лише 0,9 млрд дол. в рік. На початку 90-х років XX ст. ПЗІ Китаю в Африці оцінювались тільки в 38 млн дол. США.

Великого поштовху для розвитку китайсько-африканських відносин надав перший Форум Китайсько-Африканської співпраці (China-Africa Co-operation Forum, CACF), який відбувся 2000 року в Пекіні. Центральним питанням форуму була економічна співпраця між КНР та країнами Африки в усіх сферах: від фінансової і сільськогосподарської до розвитку освіти. З тих пір Китай розмістив у країнах Африки мільярдні інвестиції, надав їм позики на преференційних умовах, провів реструктуризацію та погашення боргів, передав чимало технологій та провів низку тренінгів персоналу. В результаті значно збільшились обсяги торгівлі між Китаєм та країнами Африки – на початку 2000-х років вони становили у середньому 42 млрд щороку, а 2010 року вже сягали 110 млрд дол. США.

Схожа тенденція спостерігалась і щодо ПЗІ Китаю до країн Африки, хоча загальний обсяг інвестицій все ще залишається відносно невеликим. Він зріс з 33 млрд дол. (2003) до 211 млрд дол. США (2010).

Африка – третій за величиною регіон-реципієнт китайських капіталовкладень, на неї припадає близько 9,8% усіх прямих закордонних інвестицій Китаю. Інвестиції з Китаю надходять практично у кожен країну Африканського континенту. Головною галуззю, в яку спрямовують китайські капіталовкладення, залишається видобуток природних ресурсів, передусім нафти та газу. На цей сектор станом на 2009 рік припадало понад 40% усіх ПЗІ Китаю в Африці [8]. На торгівлю та обробку промисловість припадало 33% та 4%, відповідно. Отже, можна зробити висновок, що саме доступ до природних ресурсів – це один з найважливіших чинників, які стимулюють приплив китайських ПЗІ до Африки.

Окрім зовнішньої торгівлі та інвестицій, ще один важливий напрям китайсько-африканських взаємин – це виконання контрактних проектів, таких як інжинірингові роботи (будівництво доріг, електростанцій, офісних та житлових приміщень), тренінги для робітників, консалтинг. Китай вперше виступив виконавцем інжинірингових проектів в Африці ще у 70-ті роки XX ст., і з того часу їхня кількість постійно зростала. У 2000-х роках Китай надавав африканським країнам інжинірингових послуг на суму в середньому 9 млрд дол. США щороку. Африка стала другим за важливістю ринком збуту китайських інжинірингових послуг. Середня сума інжинірингових контрактів за рік перевищує річні інвестиційні вливання Китаю в африканські країни.

Загалом можна зробити висновок, що темпи розвитку китайсько-африканських економічних відносин значно зросли на початку XXI ст.

Економетричний Tobit-аналіз ПЗІ Китаю в африканські країни. Хоча зростання китайських ПЗІ в Африці викликає значний інтерес, проте формальних економетричних досліджень наразі є небагато. Загалом можна говорити лише про три такі дослідження – П. Баклі та ін. [9], Л.Ченга та З.Ма [10] і І.-В. Чеунга та К. Квіана [7]. Одна з головних причин – недостатність статистичних даних. Китай публікує дані щодо ПЗІ, згідно зі стандартами ОЕСР та МВФ, лише з 2003 року. В *Commerce Yearbook* 2008 року почали друкувати також дані про портфельні інвестиції.

Статистика доступна щодо 33-х африканських країн з 2003 до 2010 рр. Хоча це невеликий період, однак використання цих статистичних даних дає три основні переваги: по-перше, статистичні дані відповідають стандартам МВФ–ОЕСР, отож результати аналізу можна порівнювати з іншими дослідженнями інвестицій країн світу. По-друге, обсяг ПЗІ Китаю різко збільшився на початку 2000-х років (див. рис.1), що свідчить про вплив нових чинників на іноземне інвестування. Використовуючи дані 2003 року, ми маємо можливість виявити ці нові чинники. По-третє, найбільші капіталовкладення Китаю в енергетичний сектор Африки здійснено протягом останніх років. Можливо, це свідчить про зміну стратегії Китаю щодо нафтової промисловості країн Африки.

Згідно з методикою регресійного *Tobit*-аналізу, ми проводимо оцінювання *методом максимальної правдоподібності* (ММП) усіх даних про ПЗІ. Як і в багатьох існуючих дослідженнях ПЗІ, рівняння регресії побудовано згідно зі специфікаціями гравітаційної моделі:

$$ODI_{it} = \alpha + \beta_1 MKT_{it-1} + \beta_2 XCH_{it-1} + \beta_3 ECI_{it-1} + \beta_4 NTR_{it-1} + \beta_5 RISK_{it} + \varepsilon_{it}$$

Залежна змінна ODI_{it} – це потоки китайських ПЗІ в країну-реципієнт i в період часу t , пронормована за кількістю населення країни-реципієнта, щоб уможливити порівняння між країнами різного розміру.

MKT_{it-1} – це вектор, який містить три ринкові чинники ПЗІ Китаю – $ВВП_n$, $PBBPr_c$ і $PЗВВП$. $ВВП_n$ – це логарифм валового внутрішнього продукту країни-реципієнта, обчисленого в доларах США. Він визначає обсяг внутрішнього ринку, на який Китай отримує доступ завдяки здійсненню ПЗІ. $PBBPr_c$ – реальний дохід на душу населення країни-реципієнта, ще один часто використовуваний ринковий індикатор. $PЗВВП$ – рівень зростання реального доходу в країні-реципієнті, який дає змогу виміряти потенціал зростання ринку. Ми передбачаємо, що ці три змінні матимуть позитивний коефіцієнт у випадку, якщо Китай використовує інвестиційну стратегію пошуку нових ринків збуту. Дані для обчислення цих змінних ми отримали з бази даних «Індикатори світового розвитку», яку формує Світовий банк.

На обсяг ПЗІ також впливає місцевий обмінний курс. Як засвідчує практика, обсяги ПЗІ є більшими, коли місцева валюта є дешевою. Тому ми включили змінну XCH_{it-1} , яка визначає ціну доларів США в національній валюті країни-реципієнта. Вище значення показника XCH означає дешевшу місцеву валюту, і,

відповідно, можна очікувати на зростання рівня ПІ. Тому очікується, що коефіцієнт XCH буде позитивним. Дані про обмінний курс отримано зі статистичних збірників МВФ.

ECI_{it-1} – це вектор, що описує три змінні економічної взаємодії Китаю з країнами Африки – частка торгівлі з Китаєм у зовнішній торгівлі країни-реципієнта (XM), гуманітарна допомога, яку отримує країна-реципієнт від Китаю (Aid), підряди на виконання контрактів, отримані Китаєм від країни-реципієнта ($Proj$). XM , виміряне як співвідношення зовнішньої торгівлі з Китаєм до загального обсягу зовнішньої торгівлі країни-реципієнта, відображає значення країни, як постачальника сировини в Китай і як ринку для китайських промислових товарів. Більше значення показника Aid може вказувати на тісніші взаємозв'язки між Китаєм та країною-реципієнтом, відповідно – на більш сприятливий клімат для китайських інвестицій. Підряди на виконання контрактів, як було вказано вище – ще одна важлива частина економічної експансії Китаю до Африки. Для отримання підрядів найважливішим чинником є підтримка місцевої влади [5]. Відповідно, більша кількість укладених контрактів означає існування налагоджених зв'язків з місцевими чиновниками, що є сприятливим чинником для розміщення інвестицій у цій країні. Окрім того, під час виконання робіт за контрактами підприємство отримує найдостовірнішу і найвичерпнішу інформацію про інвестиційний клімат у країні, що також може вплинути на бажання його в майбутньому здійснити інвестицію. Тому ми припускаємо, що виконання Китаєм підрядів у африканських країнах є сприятливим чинником для збільшення обсягів ПІІ. Отже, усі три змінні – XM , Aid , $Proj$ – позитивно впливають на обсяг інвестицій Китаю в африканські країни. Дані про змінну XM отримані зі статистичних звітів дирекції торгівлі МВФ, дані про Aid – з бази даних «Індикатори світового розвитку» Світового банку, дані про $Proj$ – з «Альманаху зовнішніх економічних відносин і торгівлі Китаю» (1992 – 2011).

Як доводили у дослідженнях [5], інвестиції Китаю в Африці передусім спрямовують до джерел природних ресурсів. Для того, щоб перевірити це твердження, ми використали NTR_{it-1} – вектор, що характеризує природні ресурси країни-реципієнта і містить такі показники: $Engu$ та $Minl$. $Engu$ – це видобуток енергоносіїв (нафти, газу і вугілля), зважений за валовим національним доходом (ВНД) країни-реципієнта, а $Minl$ – це видобуток інших корисних копалин (бокситів, міді, золота, залізної руди тощо), зважений за ВНД. За цими показниками можна виміряти забезпеченість країни-реципієнта природними ресурсами. Якщо справедливе твердження, що основний чинник, який визначає ПІІ Китаю в Африці, – це природні ресурси, то вплив $Engu$ та $Minl$ в нашому регресійному аналізі буде позитивним. Дані про $Engu$ та $Minl$ отримано з бази даних «Індикатори світового розвитку» Світового банку.

Історично склалося так, що для країн Африки характерними є високі політичні ризики. Через це інвестори з розвинених країн традиційно обминають Африку. За винятком кількох країн Африки, в яких видобувають нафту, більшість надходжень капіталу в цей регіон – це фінансова допомога західних

країн. Для того, щоб виявити, чи політичні ризики так само сильно впливають на інвестиції з Китаю, в наш аналіз ми включили вектор $RISK_{it}$, що включає 6 вимірів політичного ризику: ризики економічних умов (*Econ*), ризики політичної системи (*Polt*), ризики виникнення збройних конфліктів (*Cnfl*), ризики соціальної напруги (*Scnt*), корупційний ризик (*Crpt*), правові ризики (*Law*). Чим більшим є значення відповідного показника, тим нижчим є рівень ризику в зазначеній країні. Дані про ризики взято з бази даних «International Country Risk Guide».

Для того, щоб полегшити трактування та уникнути проблеми ендогенності, в рівнянні регресії всі змінні, за винятком $RISK_{it}$, виражено через логарифми. Варто враховувати той факт, що інвестиції з-за кордону також можуть впливати на політичні ризики приймаючої країни. Але частка китайських інвестицій в економіку африканських країн є відносно невеликою порівняно з загальним обсягом інвестицій, що отримує Африка. Окрім того, КНР у своїй інвестиційній політиці дотримується принципу «невтручання у внутрішні справи». Тому можна припустити, що китайські ПІІ не впливають на політичні ризики африканських країн.

Наші результати регресії панельних даних наведено в таблиці. Як і очікувалось, видобуток енергоносіїв виявився значимим чинником, який прямо впливає на притік китайських інвестицій в африканські країни.

Таблиця

Емпіричні детермінанти ПІІ Китаю в Африку – *Tobit*-аналіз статистики за методологією МВФ за 2003 – 2010 рр.

Показник	Аналіз за рівнянням 1	Аналіз з включенням фіктивних змінних
ВВП (-1)	0.292*** (0.11)	0.389*** (0.12)
<i>Engy</i> (-1)	0.016* (0.01)	-0.042 (0.04)
<i>Proj</i> (-1)	0.007* (0.00)	0.007* (0.00)
<i>Minl</i> (-1)	0.657*** (0.09)	0.647*** (0.08)
<i>Econ</i>	0.273** (0.13)	0.204 (0.13)
<i>Crpt</i>	-0.490*** (0.17)	-0.491*** (0.17)
<i>Law</i>	-0.394*** (0.15)	-0.445*** (0.15)
<i>Oil*Engy</i> (-1)		0.058* (0.03)
<i>Constant</i>	-5.398** (2.39)	-6.974*** (2.56)
<i>Pseudo R-squares</i>	0.14	0.15
Спостережень	131	131

Примітка. Усі незначимі змінні (р-значення >20%) опущені, за винятком двофакторної взаємодії. У дужках наведено стандартні похибки відхилення; «***», «**», та «*» позначають значимість на рівні 1%, 5% та 10%, відповідно. *Pseudo R-squares* - це скоректований R-квадрат МакФаддена.

Цей результат слугує підтвердженням точки зору багатьох учених, що Китай насамперед намагається отримати доступ до африканських енергоносіїв [15]. Ще десять років тому основними суперниками в нафтовидобувній промисловості Африки вважали США і Францію, і мало хто звертав увагу на Китай, як на дрібного гравця. Однак зараз найбільше занепокоєння викликає саме стратегічне інвестування Китаю.

Окрім енергоносіїв, як стратегічної мети Китаю, на ПЗІ впливає також видобуток інших корисних копалин, таких як залізо, мідь, які повинні задовольнити потреби швидкозростаючої китайської промисловості. Наприклад, окрім трьох країн-виробників нафти – Алжиру, Нігерії і Судану – до п'ятірки найбільших реципієнтів китайських інвестицій 2007 року ввійшли багаті на корисні копалини ПАР і Замбія. Тому не дивно, що показник видобутку мінеральних ресурсів *Minl* виявився значимим і позитивним. Окрім того, значення коефіцієнта *Minl* є значно більшим, ніж значення коефіцієнта *Engy*. Це доводить, що збільшення на одиницю видобутку корисних копалин більше вплине на інвестування Китаю, ніж аналогічне збільшення видобутку енергоносіїв.

Це не є дивним, оскільки конкуренція в енергетичному секторі Африки є надзвичайно жорсткою, адже цей сектор і надалі контролюють значною мірою основні міжнародні нафтові корпорації. Водночас конкуренція у видобувному секторі є слабшою, тому він є більш доступним для китайських компаній.

Змінні, що позначали корупцію *Crpt* та правопорядок *Law*, також виявились значимими. З результатів очевидно, що Китай воліє інвестувати в більш корумповані країни Африки з нижчим рівнем дотримання законності і порядку. Не дивно, що ці дві змінні мають однаковий вплив, оскільки вищий рівень корупції, зазвичай, пов'язаний з нижчим рівнем правопорядку. Кореляція між цими двома змінними (*Crpt* та *Law*) в африканських країнах становить 55%. В деяких країнах, таких як Нігерія, цей показник сягає навіть 85%.

Цікаво, що змінна валютного курсу (*Exch*) виявилась незначимою. Це, мабуть, відображає той факт, що для країни з постійно зростаючим активним сальдо поточних рахунків вплив змін валютного курсу на граничну вартість інвестицій є незначним. Китай готовий заплатити значно більшу суму, часто завищену, за доступ до енергоносіїв та мінеральних ресурсів Африки. Окрім того, багато інвестиційних проектів, за які береться Китай – це проекти, які були визнані комерційно непривабливими міжнародними нафтовими компаніями. Отже, Китай готовий вкласти додаткові кошти у видобування нафти і/або мінеральних ресурсів. Поряд з цими видатками, витрати, пов'язані зі зміною валютних курсів, виглядають просто дрібницею.

Також, згідно з отриманими результатами, ПЗІ Китаю спрямовують на більші ринки і в країни з кращими економічними умовами. Існування спільних проектів, які розроблялись по контракту, збільшує притік інвестицій з Китаю.

Щоб визначити значимість для інвестицій наявності запасів нафти в африканській країні, ми ввели фіктивну змінну *Oil* та двофакторну взаємодію $Oil * Engy(-1)$, щоб доповнити наш регресійний аналіз. Результати представлено у

другій колонці таблиці. Фіктивна змінна для африканських країн-виробників нафти автоматично вилучається з регресійного рівняння, коли ми проводимо *Tobit*-аналіз випадкових ефектів. Двофакторна взаємодія *Oil*Engu(-1)*, яка відображає вплив виробництва енергії в африканських країнах-виробниках на ПЗІ з Китаю, є значимою і позитивною. Це ще раз підтверджує припущення, що наявність нафти була і залишається пріоритетом при здійсненні інвестицій китайськими компаніями, також доводить: чим більший обсяг виробництва енергії, тим більші обсяги інвестицій з Китаю. Окрім того, виявилось, що показник *Engu* є негативним, хоча незначимим. Останні десять років ПЗІ з Китаю сфокусували виключно на країнах-виробниках нафти, нехтуючи іншими видами енергоносіїв.

Введення в рівняння двофакторної взаємодії не відображається на більшості змінних, хоча знижує значимість економічних умов (змінна *Econ*). Вони стають практично незначимими на рівні 10%.

Отже, загалом можна зробити висновок, що стратегія ПЗІ Китаю не змінилась після 2003 року. Здебільшого інвестиціям сприяє більший розмір ринку, кращі економічні умови та вищий рівень корупції. Проте відбулися також певні зміни – хоча інвестиції, як і раніше, концентруються в країнах, багатих на корисні копалини, та значення мінеральних ресурсів стало більш вагомим, порівняно з енергоресурсами. Серед енергоресурсів зросло значення нафти.

Ми проаналізували емпіричні детермінанти ПЗІ Китаю в Африці. Ці детермінанти включали класичні економічні чинники, деякі чинники, специфічні для відносин Китай – Африка, та чинники китайської урядової політики, які позначаються на ПЗІ Китаю. У дослідженні ми використали статистику, оформлену згідно зі стандартами ОЕСР-МВФ.

Деякі з класичних економічних чинників підтвердили свою значимість для ПЗІ Китаю у Африку. Зокрема, Китай воліє вкладати інвестиції в країни з більшим розміром ринку та хорошим потенціалом зростання, з відносно дешевою місцевою валютою та з кращими економічними умовами. Відповідно до стратегії пошуку ресурсів, на китайські ПЗІ впливає наявність корисних копалин в країні.

ПЗІ Китаю негативно реагують на зростання політичного ризику – цей результат цілком відповідає економічній теорії та здоровому глузду. Проте наше дослідження дає підстави зробити висновок, що зростання корупції в країні позитивно впливає на притік інвестицій з Китаю. Необхідно здійснити детальніший аналіз для більш чіткого розуміння взаємозв'язку між корупцією та інвестиціями у випадку Китаю та Африки.

Хоча економіка Китаю поступово трансформується з планової до ринкової, роль уряду все ще залишається дуже високою. Сфера ПЗІ не є винятком. Типовим прикладом може слугувати китайська політика *going global*, яка зумовила зростання обсягів інвестицій в Африку.

Економічна співпраця Китаю та Африки отримала поштовх до розвитку 2000 року, після першого Форуму співпраці Китаю та Африки. Китайська експортна промисловість повинна шукати нові ринки збуту, окрім розвинених

країн. Водночас Китай потребує ресурсів для підтримки свого економічного зростання. Африка, у свою чергу, це і можливості виходу на нові ринки, і доступ до корисних копалин. Співпраця між Африкою та Китаєм цілком підпадає під теорію порівняльних переваг. Наше дослідження викриває деякі чинники, які детермінують напрями та обсяги інвестицій з Китаю в Африку. Подальші дослідження потрібні для розширення нашого розуміння цих зв'язків та інших видів економічної взаємодії між Китаєм та африканськими країнами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. UNCTAD. Asian Foreign Direct Investment in Africa: Towards a New Era of Cooperation among Developing Countries/ UNCTAD – New York and Geneva, 2007. – 212 p. – (United Nations)
2. World Investment Report 2011: Non-Equity Modes of International Production and Development – Switzerland: United Nations, 2011. – 251 p.
3. *Rosen D. H.* China's Changing Outbound Foreign Direct Investment Profile: Drivers and Policy Implications / D. H. Rosen, T. Hanemann. – Peterson Institute for International Economics, 2009. – 167 p. – (Policy Briefs # PB09-14).
4. 2011 Statistical Bulletin of China's Outward Foreign Direct Investment [Electronic resource]. – China, 2011. – 108 p. – Available from : <http://hzs.mofcom.gov.cn/accessory/201109/1316069658609.pdf>
5. *Besada H.* China's Growing Economic Activity in Africa/ H. Besada, Y. Wang and J. Whalley. – Cambridge, MA : National Bureau of Economic Research, 2008. – (NBER Working Paper #14024).
6. *Broadman H. G.* Africa's Silk Road: China and India's New Economic Frontier / H. G. Broadman, G. Isik. – World Bank Publications, 2007. – 391 p.
7. *Cheung Y.-W.* Empirics of China's Outward Direct Investment / Y.-W. Cheung, X. Qian // Pacific Economic Review. – 2009. – № 14. – Т. 3. – P. 312–341.
8. *Kinggundu N. M.* A Profile of China's Outward Foreign Direct Investment to Africa / N. M. Kinggundu // Proceedings of The American Society of Business and Behavioral Sciences. – 2007. – Vol. 15. – P.1–43.
9. The Determinants of Chinese Outward Foreign Direct Investment / [P. J. Buckley, J. Clegg, A. Cross, et al.] // Journal of International Business Studies. – 2007. – № 38. – P. 499–518.
10. *Cheng L.K.* China's Outward FDI: Past and Future/ L. K. Cheng, Z. Ma. – Hong Kong: University of Science and Technology. – 2009. – 456 p.
11. *Abed G. T.* Corruption, Structural Reforms and Economic Performance in the Transition Economies / G. T. Abed, H. R. Davoodi. – Washington : International Monetary Fund, 2000. – 153 p. – (IMF Working Paper No. 132).
12. *Shang-Jin Wei.* How Taxing Is Corruption on International Investors / Shang-Jin Wei // Review of Economics and Statistics. – 2000. – № 82. – P. 1–11.
13. *Wheeler D.* International Investment Location Decisions: The Case of U.S. Firms / D. Wheeler, A. Mody // Journal of International Economics. – 1990. – № 33. – P. 57–76.

14. *Swaleheen M.* Economic Freedom, Corruption, and Economic Growth / M. Swaleheen, D. Stansel // *Cato Journal*. – 2007. – № 27. – Vol. 3. – P. 343–358.

15. *Downs E. S.* The Fact and Fiction of Sino-African Energy Relations / E.S Downs // *China Security*. – 2007. – № 3. – Vol. 3. – P. 42–68.

Стаття надійшла до редколегії 06.05.2012 р.

Прийнята до друку 27.05.2012 р.

EMPIRICAL DETERMINANTS OF CHINESE OUTWARD DIRECT INVESTMENTS IN AFRICAN COUNTRIES IN THE XXI CENTURY

Ukraynets Liliya

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska St., Lviv, Ukraine, 79000, tel. (032) 296-47-81,
e-mail: ukrainets_lilia@mail.ru*

The factors determining the direction and amount of Chinese outward direct investment into African countries are studied by means of Tobit-analysis. Apart from classical economic factors such as the size of the domestic market, the study included determinants specific to Sino-African relations.

Key words: outward direct investment, developing countries, Tobit-analysis.

ЭМПИРИЧЕСКИЕ ДЕТЕРМИНАНТЫ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ ИЗ КИТАЯ В СТРАНЫ АФРИКИ В XXI В

Украинец Лилия

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Университетская, 1, Львов, Украина, 79000, тел. (032) 296-47-81,
e-mail: ukrainets_lilia@mail.ru*

Исследованы факторы, определяющие направления и объемы прямого зарубежного инвестирования Китая в африканские страны посредством *Tobit*-анализа. Кроме классических экономических факторов, таких как размер внутреннего рынка, в исследование включены детерминанты, специфичные для китайско-африканских отношений.

Ключевые слова: прямые иностранные инвестиции, развивающиеся страны, Tobit-анализ.